

До спеціалізованої Вченої ради ДФ 35.052.084
Національного університету «Львівська політехніка»
79013, м. Львів, вул. Степана Бандери, 12

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора юридичних наук, професора Бурдіна Володимира Миколайовича
на дисертацію Строїча Василя Васильовича тему:
«Сучасні соціально-правові механізми протидії злочинності в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Ознайомлення з рукописом дисертації Василя Васильовича Строїча, а також з публікаціями здобувача наукового ступеня дає підстави для висновку, що дисертант виконав роботу на належному науковому й методологічному рівні та досяг поставлених дослідницьких цілей. Відгук базується на основі поданого на рецензування рукопису дисертації Строїча В.В. та підтверджується сукупністю основних критеріїв, за якими оцінюються такого роду наукові роботи.

Актуальність теми дослідження. Злочинність завжди викликала підвищену увагу суспільства та держави. Давно відома певна залежність злочинності в цілому від соціальних детермінантів в державі і в суспільстві. Саме ці соціальні детермінанти породжують в соціумі певні кримінальні ризики (жорстокого поводження, нереалізованості людського потенціалу тощо), що призводить до стрімкого зростання кількості протиправних діянь.

Звертаючись до проблеми підвищення рівня злочинності, необхідно зазначити, що, відповідно до Індексу злочинності за «Numbeo», Україна станом на 2021 рік займає 54 місце у світі (зі 135 держав) за рівнем злочинності. Водночас, за цим показником наша держава опинилася на третьому місці в Європі після Білорусії та Франції. Саме тому, що проблематика рівня злочинності та визначення новітніх тенденцій її розвитку, а також пошуку оптимальних й ефективних шляхів протидії їй є постійним об'єктом наукових розвідок сучасних провідних вітчизняних й іноземних науковців. Всі вони, як правило, сходяться у своїх твердженнях, що для того, щоб змінити ситуацію зі

злочинністю в державі, необхідно виробити ефективний соціально-правовий механізм протидії злочинності із залученням керівництва держави, інших представників влади (як центральних, так і місцевих), громадськості, ЗМІ.

Актуальності дисертаційному дослідженню додає й той факт, що, визначаючи наукове й прикладне значення всіх наявних нині доктринальних досліджень, проблема ефективного забезпечення функціонування механізму протидії злочинності в Україні на сьогодні надзвичайно актуальна, що обумовлено постійними змінами національного законодавства та викликами транзитивного суспільства. Відтак, необхідність нового розгляду теоретичних положень і розроблення практично спрямованих пропозицій з метою удосконалення сучасного механізму протидії злочинності зумовлюють потребу наукового дослідження їх на дисертаційному рівні. Перелічені обставини підтверджують, що обрана для дисертаційного дослідження тема є актуальною, а проведене автором дослідження містить вагомий теоретичні та практичні результати.

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні обумовлюється передусім тим, що завдання дослідження, методологія і методика роботи, її науковий інструментарій є обґрунтованими з точки зору існуючих вимог до наукового дослідження такого рівня.

Автором правильно окреслена *мета* дисертаційної роботи, яка полягає у теоретичному узагальненні й вирішенні комплексної науково-прикладної проблеми сучасних механізмів протидії злочинності в Україні. Зазначена проблема, на думку автора, полягає у формуванні цілісної концепції із розроблення пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення національного законодавства і правозастосовної практики.

Об'єкт та предмет дослідження визначені правильно та співвідносяться між собою як ціле й частина. Так, *об'єктом дослідження* автор визначає суспільні відносини, що виникають в процесі організації й здійснення протидії злочинності. *Предметом дослідження* є основні засади теоретико-прикладного характеру реалізації сучасних механізмів протидії злочинності в Україні.

Оцінка структури дисертаційного дослідження показує, що остання логічно пов'язана з визначеними метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження і передбачає висвітлення тих питань, які безпосередньо стосуються обраної автором теми. Дисертація складається з анотацій українською й англійською мовами, вступу, трьох розділів, що охоплюють вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та 11-ти додатків до дисертації. Загальний обсяг дисертації становить 230 сторінок, із них основного тексту – 166 сторінок. Список використаних джерел (279 найменувань) викладено на 33-ох сторінках, 11 додатків – на 14-ти сторінках.

У роботі проведено кримінологічний аналіз соціально-правових механізмів протидії злочинності, які, з позиції автора, за своєю сутністю хоч і є єдиним цілісним і системним утворенням, однак автор доводить, що у сучасній кримінологічній теорії вони представлені різними теоретичними моделями. Враховуючи те, що автор поставив собі за мету провести аналіз різних теоретичних підходів до розроблення моделі протидії злочинності, за результатами цього аналізу ним запропоновано авторську теоретичну модель вказаного механізму, що оптимально узгоджується із сучасними запитами українського суспільства. Зокрема, в роботі концептуально обґрунтовано, що соціально-правовий механізм – це система різноманітних правових й інших імперативних засобів і чинників, які здатні протидіяти злочинності (виявляти, нейтралізувати чи елімінувати) й можуть забезпечувати необхідні умови для дотримання прав і свобод людини в сучасному соціумі; це правова діяльність, спрямована на перешкодження виявам злочинності як у загальній, так і спеціальній соціальній площині. Автор стверджує, що з самого терміну «соціально-правовий механізм протидії злочинності» можна констатувати: правовий механізм є частиною соціального й функціонує з ним у тісній єдності.

Розділ 1 дисертації *«Концептуалізація дослідження проблеми сучасних соціально-правових механізмів протидії злочинності в Україні»* складається із трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Стан дослідження у кримінологічній теорії соціально-правового механізму протидії злочинності» здійснений огляд спеціальної

літератури, проаналізовано теоретичні погляди вітчизняних та закордонних науковців із метою висвітлити кримінологічний аспект протидії злочинності, оцінити сучасний стан вивчення механізму зазначеної проблеми та сформулювати власне ставлення до неї. Встановлено, що, незважаючи, на наявні публікації з питань протидії злочинності, проблема соціально-правового механізму протидії злочинності є актуальною як для кримінологічної доктрини, так і для практики.

У підрозділі 1.2 «Методологічні підходи до дослідження механізму протидії злочинності» наводиться аналіз основних методологічних підходів дослідження механізму протидії злочинності в теорії кримінального права та кримінології. За твердженням автора для вироблення наукових підходів до дослідження механізму протидії злочинності необхідною і важливою умовою є з'ясування природи особливостей соціальних і правових детермінантів, які впливають на злочинність в державі.

У підрозділі 1.3 «Протидія злочинності як соціально-правовий механізм: кримінологічно-правові засади дефініції» проводиться аналіз окремих кримінологічно-правових засад, які в сукупності складають дефініцію соціально-правового механізму протидії злочинності. Як підсумок з позиції автора соціально-правовий механізм протидії злочинності це багаторівнева ієрархічна система. І кожен рівень побудови визначається власним певним набором елементів. Такі елементи можна простежити, якщо розглядати протидію злочинності у тих аспектах, в яких відображаються побічні суспільні процеси й відповідні форми кримінологічного впливу з характерними їм модусами (методами, засобами, способами).

Розділ 2 дисертації *«Сутнісний зміст соціально-правового механізму протидії злочинності»* складається із трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Правові гарантії соціально-правового механізму протидії злочинності» автором визначено, що гарантії – це система юридичних, моральних, політичних, організаційних та соціально-економічних передумов, умов, засобів і способів, які створюють рівні можливості для кожної людини у реалізації власних прав, свобод й інтересів. Правові гарантії ґрунтуються на

визначальних принципах, сформованих розвитком людської цивілізації: справедливості, рівноправності, гуманізму, законності, доцільності тощо. Строїчем В.В. констатовано, що правові гарантії законності полягають не тільки у створенні ефективного соціально-правового механізму протидії злочинності, вони передбачають і низку специфічних заходів. Правові гарантії соціально-правового механізму протидії злочинності автор класифікує на загальні та спеціальні юридичні: перші виступають як офіційний рівень забезпечення державою справедливості у політико-правовій та соціально-правовій сферах за умов, що вони тісно взаємопов'язані та дійсно взаємодіють. Загальні гарантії передбачають визначення і функціонування механізмів найефективнішого впливу права на процес упорядкування суспільних відносин. До спеціальних, на думку автора відносяться правові (юридичні) гарантії соціально-правового механізму протидії злочинності, тобто специфічні юридичні засоби й внутрішні юридичні механізми, що є реальною протидією запобігання злочинності.

У підрозділі 2.2 «Нормативно-правовий базис функціонування соціально-правового механізму протидії злочинності» автор констатує, що правове регулювання запобігання злочинності реалізується за двома основними напрямками: перший визначається матеріальним характером і полягає у впливі, за допомогою права, на різноманітні соціальні чинники, з метою усунення криміногенних умов, а також стимулювання антикриміногенних факторів (криміногенний вплив); другий – за своїм значенням є певним процесуальним і полягає в закріпленні прав і обов'язків відповідних суб'єктів у процесі реалізації ними профілактичної діяльності (кримінально-правовий вплив).

У підрозділі 2.3 «Об'єкти та суб'єкти соціально-правового механізму протидії злочинності» автор досліджує сутність об'єкта протидії, що є певною запорукою правильного обрання заходів протидії злочинності та, зокрема, окремим її видам, і визначення кола суб'єктів такого запобігання і їх компетенцій. Автором запропоновано суб'єктів соціально-правового механізму класифікувати на чотири окремі категорії: органи загальної компетенції, що виробляють та забезпечують реалізацію політики протидії злочинності, а саме державні органи, яким характерне управління (адміністрування) й контроль за

всіма сферами суспільного буття; органи галузевої (функціональної) компетенції, які покликані безпосередньо здійснювати протидію злочинності; органи змішаної компетенції, які здійснюють протидію злочинності у певній сфері в процесі виконання своїх основних функцій, для яких протидія злочинності не виступає їхнім визначальним завданням; інститути громадянського суспільства, тобто, самі громадяни чи їх спільноти, діяльність яких безпосередньо здійснює вплив на запобіжні процеси щодо детермінантів злочинності та окремих кримінальних правопорушень. Акцентовано, що успіх діяльності уповноважених суб'єктів соціально-правового механізму протидії злочинності в Україні значною мірою визначається наявністю чіткої й ефективно чинної нормативно-правової бази, саме тому перспективами подальших досліджень мають стати проблеми її удосконалення.

Розділ 3 дисертації *«Шляхи вдосконалення сучасного соціально-правового механізму протидії злочинності в Україні»* складається із двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Соціально-профілактична діяльність як стратегія впливу на соціум щодо зменшення його криміногенного потенціалу» автором констатовано, що саме реалізація усіх потенційних можливостей соціуму, органічне природне поєднання різноманітних заходів і їхнє планомірне впровадження з дотриманням принципів об'єктивності, комплексності, наукової обґрунтованості, гуманності, законності, дає змогу реалізовувати оперативну діяльність щодо захисту соціуму від суспільно небезпечних посягань.

У підрозділі 3.2 «Оптимізація соціально-правового механізму протидії злочинності в Україні» автор констатує, що кримінальна ситуація дедалі погіршується, і якщо вона адекватно не відтворюється у статистичних показниках, то це, передусім, обумовлено тією обставиною, що упродовж останніх років відбулася значна декриміналізація національного законодавства, певна лібералізація покарання й правозастосовної практики. Автором наголошено на неповному охопленні органами кримінальної юстиції всього масштабу правопорушень, зокрема: через органи правопорядку проходить лише менше третини кримінальних правопорушень, передбачених КК України; зауважується й високий рівень латентності та корупції у судових і

правоохоронних органах; згідно з даними МВС України криміногенна ситуація у державі за низкою показників тільки погіршується.

Викладені у вступі та трьох розділах основної частини дисертації положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, а також окремих її аспектів, переконують у тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, перспективними для наукового дослідження.

Про обґрунтованість отриманих даних і сформульованих висновків свідчить аналіз теоретичної основи дисертації, її інформаційного та емпіричного підґрунтя. При написанні роботи автор опрацював достатній масив наукової літератури: наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, у галузі загальної теорії держави і права, кримінології та кримінального права, теорії управління та правоохоронної діяльності, психології й інших галузевих правових наук.

Емпіричну базу дослідження становлять: загальні дані, отримані у процесі аналізу статистичних показників Офісу генерального прокурора та Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, а також інших суб'єктів соціально-правового механізму протидії злочинності; результати анкетування 400 осіб із Львівської області; огляди юридичної практики з питань протидії злочинності.

Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які визначають шляхи реалізації соціально-правового механізму та окремих кримінологічних засобів протидії злочинності.

Задля досягнення окресленої мети дисертаційного дослідження, виконання зумовлених нею теоретико-прикладних завдань, забезпечення наукового обґрунтування результатів дисертації, зібраний теоретичний та емпіричний матеріал аналізується автором з використанням різноманітних методів наукового пошуку, серед яких: герменевтичний метод застосовано для пізнання та інтерпретації наукових розвідок, що сприяло розкриттю змісту й узагальненню відповідних теоретико-прикладних положень (підрозділи 1.1–1.3); історико-правовий – у процесі висвітлення генезису формування соціально-правового механізму протидії злочинності (підрозділи 1.1–1.3); системно-

структурний – для поглибленого вивчення соціально-правового механізму протидії злочинності в науковій юридичній літературі (підрозділи 2.1–2.3); порівняльно-правовий (компаративний) – для зіставлення сучасної та попередньої практики функціонування соціально-правового механізму протидії злочинності (підрозділи 3.1, 3.2); формально-логічний – у процесі з'ясування об'єктів і суб'єктів соціально-правового механізму протидії злочинності (підрозділи 2.2, 2.3); функціональний метод дав змогу розкрити динамічні характеристики механізму протидії злочинності, що сприяли ґрунтовному осмисленню його функціональних вимірів (підрозділи 2.1–2.3, 3.1, 3.2); соціологічний – для з'ясування думок і позицій як учених, так й практиків щодо кримінологічних основ соціально-правового механізму протидії злочинності (підрозділи 2.2, 3.1, 3.2); догматичний – застосовано з метою визначення ефективності функціонування соціально-правового механізму протидії злочинності (усі розділи); статистичний – для опрацювання статистичних показників; моделювання й прогнозування – у ході розроблення практичних рекомендацій та пропозицій. Належна методологія дослідження є підтвердженням достовірності наукових положень, висновків і результатів, викладених у рецензованій роботі.

Наукова новизна висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації полягає в тому, що дисертація Строїча В.В. є одним з перших у вітчизняній науці кримінального права системним та комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем, які стосуються сучасних соціально-правових механізмів протидії злочинності в Україні.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення соціально-правових механізмів протидії злочинності в Україні. Так, заслуговують на підтримку й визнання наступні елементи наукової новизни дослідження, які вперше обґрунтовані в рецензованій праці, зокрема:

1. Концептуально обґрунтовано, що соціально-правовий механізм – це система різноманітних правових й інших імперативних засобів і чинників, які здатні протидіяти злочинності (виявляти, нейтралізувати чи елімінувати) й

можуть забезпечувати необхідні умови для дотримання прав і свобод людини в сучасному соціумі; правова діяльність, спрямована на перешкодження виявам злочинності як у загальній, так і спеціальній соціальній площині; поняттям «соціально-правовий механізм протидії злочинності» акцентовано на тому, що правовий механізм є частиною соціального й функціонує з ним у тісній єдності;

2. Визначено гарантії забезпечення функціонування соціально-правового механізму протидії злочинності й виокремлено їх у дві групи: перша група – умови (передумови) забезпечення (правові, організаційні, політичні, ідеологічні, соціальні, економічні тощо); другу групу становлять засоби забезпечення, серед яких: організаційно-структурні інституції, державні органи та неурядові структури (зокрема, і громадяни), які протидіють злочинності;

3. Нормативно-правові акти у сфері протидії злочинності за критерієм предмету їх регулювання умовно поділено на такі групи: 1) ті, що визначають загальні засади соціально-правового механізму протидії злочинності; 2) ті, що встановлюють відповідальність за скоєння кримінальних правопорушень; 3) ті, що регулюють зміст й процес протидії соціально-правового механізму протидії злочинності: закони, міжвідомчі нормативні акти, відомчі нормативні акти; 4) ті, що визначають правовий статус й компетенцію суб'єктів соціально-правового механізму протидії злочинності; 5) ті, що регулюють окремі питання забезпечення соціально-правового механізму протидії злочинності;

4. Суб'єктів соціально-правового механізму виокремлено в чотири категорії: до першої категорії віднесено органи загальної компетенції; до другої – органи галузевої (функціональної) компетенції; до третьої – органи змішаної компетенції; четверту категорію становлять інститути громадянського суспільства, самі громадяни чи їх спільноти;

На особливу увагу заслуговують й ті положення дисертації, які, будучи відомими в кримінологічній науці, в рецензованій роботі були удосконалені, й ті, які одержали в роботі подальший розвиток. В цілому презентовані автором елементи наукової новизни є достатніми для дисертаційного дослідження такого рівня.

Практичне значення рецензованого дисертаційного дослідження не викликає ніяких сумнівів, адже його результати мають в подальшому перспективу використання у: *науково-дослідній сфері* – у процесі подальших наукових розробок сучасних соціально-правових механізмів протидії злочинності в Україні, пошуку напрямів їх удосконалення; *правотворчій діяльності* – з метою удосконалення організаційно-правових засад сучасних соціально-правових механізмів протидії злочинності в Україні; *правозастосовній практиці* – у межах удосконалення кримінологічного планування й комплексної реалізації заходів соціально-правового механізму протидії злочинності; *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Кримінологія» й суміжних спецкурсів, при підготовці навчально-методичних комплексів, мультимедійного забезпечення, при проведенні профілактичної роботи серед студентів, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні положення та результати дисертації, висновки та пропозиції висвітлено у 14 наукових публікаціях, з них 4 статті – у наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття – у науковому періодичному виданні іншої держави, 9 тез доповідей – у збірниках тез науково-практичних конференцій, які констатують апробацію результатів роботи. Наукові публікації автора дисертації свідчать про його послідовну роботу над розв'язанням поставленого наукового завдання. У публікаціях достатньо відображені практично всі розділи дисертаційної роботи.

Вважаю за необхідне зазначити, що результати дисертаційного дослідження достатньо апробовані. Основні положення та результати дисертаційної роботи, а також рекомендації щодо вдосконалення вітчизняного законодавства неодноразово обговорено на засіданнях кафедри кримінального права і процесу, на фаховому семінарі зі спеціальності 081 «Право» Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», а також оприлюднено на науково-

практичних заходах, зокрема: Четвертій науково-практичній конференції «Теорія і практика конституціоналізму: український та зарубіжний досвід» (Львів, 27 квітня 2018 р.); Сьомій Всеукраїнській науково-теоретичній інтернет-конференції «Судова влада в Україні та інших державах: історія та сучасність (аспекти права)» (м. Львів, 25 травня 2018 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави» (м. Львів, 30 травня 2018 р.); Всеукраїнській науковій конференції здобувачів вищої освіти «Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства (осінні читання)» (м. Львів, 23 листопада 2018 р.); Восьмій Всеукраїнській науково-теоретичній інтернет-конференції «Виконавча влада в Україні та інших державах: історія та сучасність (аспекти права)» (м. Львів, 7 грудня 2018 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави» (м. Львів, 30 травня 2019 р.); Дев'ятій Всеукраїнській науково-теоретичній інтернет-конференції «Законодавча влада в Україні та інших державах світу: історія і сучасність (аспекти права)» (м. Львів, 31 травня 2019 р.); Десятій Всеукраїнській науково-теоретичній інтернет-конференції «Рівність у праві: історична ретроспектива і сучасність» (м. Львів, 6 грудня 2019 р.); Дванадцятій всеукраїнській науковій конференції «Феномен національної держави і права: український та світовий досвід і перспективи» (м. Львів, 4 грудня 2020 р.).

Оформлення дисертації. Дисертація Стоїча В.В. оформлена відповідно до нормативних вимог і стандартів, які передбачені для такого виду досліджень. Робота написана державною мовою з дотриманням наукового стилю, який оптимально поєднує складові представленого дослідження. Положення, висновки та пропозиції, що містяться в науковій праці характеризуються завершеністю, аргументованістю та послідовністю.

Позитивна оцінка рецензованої дисертації не виключає наявності в дисертації Стрїча В.В., як і в будь-якій значній за обсягом і кількістю досліджуваних проблем науковій праці, окремих суперечливих або дискусійних

положень, котрі потребують додаткової аргументації або пояснень здобувача наукового ступеня під час прилюдного захисту, зокрема:

1. В кримінологічній науці загальноприйнятим є використання загального терміну «злочинність», яке без перебільшення може вважатися центральним для цієї науки поняттям. Цілком логічно, що використовує його і автор у своєму дослідженні. Щоправда, з урахуванням змін до КК України в частині визначення поняття злочину лише як різновиду кримінального правопорушення, на мій погляд, воно вимагатиме певних застережень в його розумінні. На жаль, але на ці зміни жодним чином не звертає уваги автор і продовжує всі кримінальні правопорушення – і злочини, і кримінальні проступки розглядати в межах загального поняття злочинності, що неправильно, як мінімум, з термінологічної точки зору. Якщо заперечити необхідність існування загального поняття злочинності неможливо, адже воно позначає реально існуюче явище і забезпечує можливість проведення певних загальних статистичних обрахунків, то виникають дуже серйозні заперечення щодо доцільності виділення так званих загальних заходів протидії злочинності. Справа в тому, що кожний вид (група) кримінальних правопорушень дуже індивідуальні не тільки за своїми юридичними ознаками, але й за особливостями причин та умов, які їх породжують. Тому, на мій погляд, незважаючи на існуючі в літературі твердження, які підтримує і автор (стор. 57-59, 72, 141), щодо існування так званих загальних (універсальних загальносоціальних) заходів протидії злочинності такий підхід навряд чи можна визнати правильним. Водночас саме ідеї про можливість існування таких загальних заходів і побудована значна частина дисертації, що переводить проблему протидії злочинності з практичної площини у площину схоластики і викликає низку запитань і застережень.

Так, зокрема, здобувач пропонує надто широке визначення поняття соціально-правового механізму протидії злочинності як «системи різноманітних правових й інших імперативних засобів і чинників, які здатні протидіяти злочинності (виявляти, нейтралізувати чи елімінувати) й можуть забезпечувати необхідні умови для дотримання прав і свобод людини в сучасному соціумі; правова діяльність, спрямована на перешкоджання виявам злочинності як у

загальній, так і спеціальній соціальній площині» (стор. 22-23). Як мені видається вказане визначення надто вже «розмите» у своїх ознаках і фактично дозволяє будь-які правові чи імперативні чинники віднести до соціально-правового механізму протидії злочинності. Повторюся, що мій погляд, таке визначення породжене хибною думкою про існування універсальних заходів протидії злочинності.

2. Подібне зауваження стосується і класифікації суб'єктів протидії злочинності. Так, зокрема, автор суб'єктів соціально-правового механізму виокремлює в чотири категорії: до першої категорії ним віднесено органи загальної компетенції; до другої – органи галузевої (функціональної) компетенції; до третьої – органи змішаної компетенції; четверту категорію, на думка здобувача, становлять інститути громадянського суспільства, самі громадяни чи їх спільноти (стор. 23, 121, 129). У зв'язку з наведеною класифікацією одразу виникає питання: що то за загальні суб'єкти і чи самі вони знають, що вони є суб'єктами протидії злочинності?

3. Автор цілком слушно наголошує на тому, що в класичній кримінологічній науці виділяється окремий так званий віктимологічний напрям профілактики злочинності (стор. 116, 147). На думку здобувача він полягає у «специфічній діяльності соціальних інституцій, спрямованої на виявлення та усунення (блокування, нейтралізацію) чинників, обставин й ситуацій, що формують віктимну поведінку, які детермінують реалізацію, установлення конкретних груп ризику чи осіб із підвищеним рівнем ризику, впливають на них з метою відновлення або активізації їх захисних властивостей...» (стор. 25). Водночас, коли автор відносить вказаний напрям профілактики до соціально-правового механізму протидії злочинності, він знову ж таки не деталізує його по відношенню до окремих видів злочинних посягань, що дозволяє зробити висновок про те, що і коротка спідниця, і дорогий телефон, і неохайний вигляд можуть бути віктимними чинниками в певній ситуації. Проте виникає питання про те, а що з точки зору практичної кримінології може дати такий висновок? Вважаю, що про віктимність можна говорити не в узагальненому вигляді, а лише по відношенню до окремих груп кримінальних протиправних посягань. Тільки у

такому випадку можна забезпечити реальну практичну роботу щодо усунення віктимних чинників. До речі, у цьому контексті хотілося би почути думку автора про те, а чи не доцільніше на сьогодні говорити не про віктимну, а про провокаційну поведінку потерпілого?

4. Підрозділ 1.3. дисертації сформульований як «Протидія злочинності як соціально-правовий механізм: кримінологічно-правові засади дефініції» З такого визначення випливає висновок, що протидія злочинності обмежується лише соціально-правовими засобами реагування на неї. Разом з тим, очевидним є той факт, що протидія злочинності – це є більш широкий за своїм обсягом механізм, дія якого не обмежується лише соціально-правовими засобами. Він включає в себе не тільки соціально-правові, але й економічні, політичні, ідеологічні, культурні, виховні, а подеколи і кліматичні елементи протидії злочинності. Думаю, що з урахуванням викладеного більш точним було би формулювання «соціально-правовий механізм як один із елементів механізму проти дії злочинності».

5. Отримані результати дисертаційного дослідження базуються на широкому і комплексному використанні методологічної і джерельної, зокрема, емпіричної бази. Разом з тим, розуміння здобувачем змісту окремих методів викликає певний подив. Так, зокрема, ним стверджується, що в роботі використано порівняльно-правовий (компаративістський) метод, який автор розуміє як зіставлення сучасної та попередньої практики функціонування соціально-правового механізму протидії злочинності (стор. 21-22, 50). Думається, що таке розуміння скоріше притаманне не компаративістському, а історико-правовому методу.

6. Звертаючи увагу на структуру дисертаційного дослідження, варто зауважити, що в значній мірі підрозділі 2.1. «Правові гарантії соціально-правового механізму протидії злочинності» та 2.2. «Нормативно-правовий базис функціонування соціально-правового механізму протидії злочинності» збігаються як за назвою, так і за змістом і цілком могли би бути об'єднані в один підрозділ роботи.

7. Дисертант цілком слушно звертає увагу на проблемах реформування системи та перерозподілу компетенцій правоохоронних органів, які на сьогодні призвели до того, що не тільки пересічні громадяни, але й правники вже заплуталися в названих новостворених правоохоронних органів і в розмежуванні повноважень між ними, а також з повноваженнями традиційно існуючих органів. В цілому підтримуючи ідею автора про необхідність уніфікації і чіткого розподілу їх повноважень не можу погодитися з тим, що більшість правоохоронних функцій необхідно передати національній поліції (стор. 25, 155-156). Справа в тому, що, по перше, це може призвести до створення у державі «надпотужного» правоохоронного органу, а, по друге, це фактично на певному етапі невідворотно призведе до перенавантаження працівників і зниження ефективності їх діяльності.

8. На особливу увагу і схвалення, на мій погляд, заслуговує пропозиція автора про необхідність розширення сфери криміналістичних досліджень, а також прийняття окремого Закону «Про кримінологічну експертизу». Реалізація таких пропозицій, зокрема щодо кримінологічної експертизи нормативно-правових актів, дійсно змогло би в значній мірі запобігти вчиненню окремих видів кримінальних протиправних діянь. Думаю, що не є секретом той факт, що в окремих випадках навіть новий нормативно-правовий акт може призвести до появи нового виду кримінальних правопорушень. Водночас варто звернути увагу на тому, що реалізації цієї пропозиції повинна передувати попередня кропітка організаційна робота. Зокрема, по перше, виникає питання, а хто буде проводити таку експертизу? По друге, а чи існують в закладах вищої освіти окремі освітні програми, які передбачають підготовку професійних практичних кримінологів? На жаль, але на ці питання на сьогодні немає позитивної відповіді, а тому є певні перестороги, що проведення такого роду кримінологічних експертиз може перетворитися на чергову форму «відпрацювання» окремих міжнародних і національних грантів під конкретні замовлення.

Водночас, вважаю за необхідне зауважити, що висловлені зауваження і побажання загалом стосуються, насамперед, дискусійних аспектів аналізованих проблем, не знижують безумовно належний науково-теоретичний рівень

проведеного дослідження та ні в якому разі не піддають сумніву основні наукові результати, отримані автором. Дисертація є самостійною, завершеною науковою роботою. Порушень академічної доброчесності в ній не виявлено. Дослідження містить нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для кримінологічної доктрини, що, в свою чергу, свідчить про особистий внесок дисертанта в кримінологічну науку.

Актуальність теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу як у дисертації, так і наданих для ознайомлення опублікованих праць, повністю відповідають вимогам до дисертацій доктора філософії. Зміст дисертації відповідає заявленій автором науковій спеціальності 081 «Право».

Відтак, вказане дає підстави сформулювати кінцевий **загальний висновок**: дисертація на тему «Сучасні соціально-правові механізми протидії злочинності в Україні», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», відповідає вимогам до оформлення дисертації, закріпленим у Наказі Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 року) та вимогам Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6.03.2019 року №167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії»(зі змінами), а її автор – Строїч Василь Васильович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
декан юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка

В. Бурдін

Професор І. В. Ч.

Засвідчується

